Tradicional Aplec a l'ermita de Sant Sebastià a Cadaqués.

Alt Empordà | 20/01/2016 | 21:34

Cada 20 de gener els cadaquesencs i cadaquesenques van a peu des del poble fins a l'ermita de Sant Sebastià

Cada 20 de gener els cadaquesencs i cadaquesenques van a peu des del poble fins a l'ermita de Sant Sebastià per ballar sardanes i per executar les patacades, unes corrandes en cercle que acaben a cops amables entre els participants.

L'ermita

L'ermita de Sant Sebastià de Cadaqués es troba enfilada als vessants llevantins de la muntanya de Pení, a una hora i mitja i peu des del poble.

La primera referència escrita que se'n té és del 1548. Al 1615, l'ermita estava regida per un ermità i, sovint, era font de disputa entre els habitants de Roses, que la creien dins el seu terme municipal, i els de Cadaqués. Al segle XVII el poble pagava un sou als diferents ermitans que hi passaven èpoques per tal que vigilessin les incursions dels pirates a la costa i les anunciessin al poble fent una gran foguera. A partir de la "Desamortització de Mendizábal" (1835), l'ermita va passar a ser de titularitat privada i, des d'aleshores, va passant de mans en mans.

Avui, l'ermita segueix sent de titularitat privada i només obre un cop l'any, per Sant Sebastià, el dia 20 de gener.

L'església actual, que és del 1641 i que va ser ampliada al segle XVIII, va ser construïda sobre

una capella anterior. De fet, situada en una carena amb una vista excepcional de Cadaqués i tot el Cap de Creus, l'ermita és en un lloc de culte ancestral, al costat d'una font d'aigua natural i envoltada de grans roques i alzines sureres mil·lenàries.

La festa

L'origen de la festa té les seves arrels en una llegenda local, idèntica a la que explica l'aparició miraculosa de les imatges de maresdedéu trobades. Un dia, un pastor que pasturava les seves ovelles va veure com una anava fins a un marge i hi descobria una imatge. El pastor la va baixar al poble i el capellà li digué que era una imatge de Sant Sebastià i va decidir guardar-la dins l'església. L'endemà, però, la imatge havia desaparegut i el pastor la va tornar a trobar al lloc on la va veure el primer dia. I així va ser com es va interpretar que la imatge volia quedar-se allà i que allí s'havia d'erigir una ermita dedicada al sant.

Al segle XIX Cadaqués va sofrir una terrible pesta que va matar molts habitants del poble, unes quatre persones cada dia. Desesperats, els seus habitants van demanar protecció al sant i aquest va aconseguir fer desaparèixer la malaltia. Per aquest motiu, i en agraïment per haver-los deslliurat de la pesta, els habitants de Cadaqués van decidir convertir Sant Sebastià en patró i dedicar-li una festa a perpetuïtat el dia 20 de gener.

Durant molts anys, cada 20 de gener, la festa consistia en una processó que els cadaquesencs feien fins a l'ermita, a peu i duent la imatge de Sant Sebastià que, d'ençà els problemes amb els de Roses, es guardava a l'església de Cadaqués. Es recreava així la llegenda, en la qual la imatge va tornar al seu lloc original.

Avui, la festa ha canviat una mica i ha adoptat el model d'aplec.

La seqüència ritual

El 20 de gener, diada de Sant Sebastià, és dia de festa local a Cadaqués.

Durant el matí els seus habitants van pujant, a peu pel camí vell de Sant Sebastià, fins a l'ermita. Les campanes del poble ressonen a mig matí perquè ningú oblidi que avui és el dia gran de la festa. Al migdia, un cop tothom és dalt, se celebra una missa cantada en honor al sant, amb acompanyament musical de cobla i que culmina amb el cant del goigs.

Acabada la missa es ballen dues animades i eixelebrades sardanes davant l'entrada de l'ermita i es procedeix a efectuar un antic costum de la festa que va a càrrec dels administradors de l'ermita: l'obertura d'una bóta de vi negre de l'Empordà i el repartiment de llepolies i entrepans pels més petits.

Des de mig matí, els grups d'amics, famílies i colles de Cadaqués han anat agafant espai a les terrasses de pedra que hi ha entre sureres damunt l'ermita i van coent el dinar, a base d'arròs i de carn a la brasa, que cadascú es porta de casa seva i que es cuina en uns focs fets allà mateix per a l'ocasió. Tot plegat acompanyat d'un bon beure (vi, cava...) i de delicioses postres (els típics Taps de Cadaqués, brunyols fets a casa per les dones del poble...), que es van compartint i assaborint entre les diferents colles.

Tot, entre un gran ambient de generositat, companyerisme i germanor. Totes les colles en formen una de sola, tot l'entorn de Sant Sebastià és la imatge viva del poble de Cadaqués unit i agermanat. Instants memorables i inoblidables, sens dubte.

Les patacades

Ara bé, si un element singularitza aquesta celebració festiva són les patacades, que es ballen i es canten havent dinat a les terrasses, dins cada grup o colla, i especialment davant la porta d'entrada de l'ermita.

Les patacades són una espècie de corranda ballada en cercle, durant la qual els participants reciten, en cantarella, composicions rimades. Aquestes peces poden ser tradicionals o improvisades i versen sobre alguns detalls de fets ocorreguts al poble durant l'any.

El nom de patacades ve del fet que, acabada la recitació dels versos, el cantador fa com si pegués (donés una "patacada") al ballador que té al costat. I així successivament fins que es completa el cercle.

Les patacades són un ball cantat (o un cant ballat) que es desenvolupa sempre amb la mateixa estructura: primer el cantador recita la seva patacada acompanyat per tots els que l'envolten i, tot seguit es canta, efectuant uns moviments característics:

Ella em punteja, em punteja...

ella em punteja a peu pla.

Porta sibilles de plata...

porta sibilles de plom.

Qui la ballarà més bé?

Jo i el pare

jo i el pare...

Qui la ballarà més bé?

Jo i el pare

i en Peret.

Si en Peret no vol ballar

garrotades garrotades...

Si en Peret no vol ballar

garrotades hi haurà!

Mentre s'acaba de recitar aquesta tonada, i escenificant el que diu el darrer vers, els participants es donen amables cops de mà per tot el cos, talment com si es repartissin garrotades.

Algunes de les patacades que es reciten són:

Una figa per ser bona

ha de tenir tres senyals:

secallona, colltorcida

i pessigada d'es pardal.

A sa muntanya de Pení

una dona collia olives

i de tant vent que feia

li aixecava les faldilles.

Alcalde i regidora

una foto els hi faria,

els posaria un bon marc

i després els penjaria.

Cada patacada acaba amb l'estrofa “Ara va de bo senyor rector, ara va de bo...”, que és cantada per tots els assistents.

El ball de les patacades està basat en la pràctica de la sàtira cantada i es desenvolupa amb un to eminentment festiu i desenfadat.

La festa a l'ermita acaba amb la pràctica del Joc del Borinot, que també inclou garrotades, aquesta vegada una mica més fortes, entre els participants.

La celebració es clou amb la tornada al poble, on té lloc una audició i ballada de sardanes i la cantada de noves patacades, aquesta vegada una mica més animades.

Durant segles, plogui o nevi, faci fred o tramuntana, els habitants de Cadaqués han pujat i segueixen pujant a peu a l'ermita. Així doncs, es tracta d'una festivitat molt arrelada a les tradicions cadaquesenques que s'ha anat traspassant de pares a fills. I per molts anys i generacions pugui seguir essent així! Per això, des d'aquestes línies felicitem ben sincerament a la gent de Cadaqués per seguir mantenint arrelada aquesta tradició i els encoratgem a seguir consevant-la i perpetuant-la. Enhorabona i endavant!

Autor: Joan Carreres- Manel Carrera

https://gironanoticies.com/noticia/35340-tradicional-aplec-a-lermita-de-sant-sebastia-a-cadaques.htm